

*Қ.А.Яссауи атындағы Халықаралаық қазақ-түрік
университеті*

СӨЖ

Тақырыбы: 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасы

Орындаған: Қажымұқан Нұрсұлтан

Қабылдаған: Сандыбаева Ақмарал

“1986 жылғы Желтоқсан оқиғалары
қазақ жастарының сана-сезімінің
қаншалықты өскендігін көрсетті.”

Н.Ә.Назарбаев

Желтоқсан көтерілісі — 1986 жылы 17 — 19 желтоқсан аралығында Алматыда болған қазақ жастарының КСРО үкіметінің отаршылдық, әміршіл-әкімшіл жүйесіне қарсы наразылық қимылдары. Бостандыққа, тәуелсіздікке ұмтылған қазақ халқы тарихындағы елеулі оқиға болып табылады.

Себебі:

Көтерілістің басталуына Мәскеудегі орталықтың республика халқының пікірімен санаспастан Д.А.Қонаевтің орнына Ресейдің Ульянов облысы партия коммитетінің 1-хатшысы Г.В. Колбинді ҚЖОК-нің 1-хатшысы етіп тағайындауы түрткі болды.

Геннадий КОЛБИН.

Динмухамед КУНАЕВ.

Көтеріліс хронологиясы:

17 желтоқсан күні таңертеңгі сағат 8-де қаладағы Л.И.Брежнев атындағы алаңға (қазіргі Республика алаңы) саяси тәуелсіздікті талап еткен ұрандармен алғашында 300-дей адам жиналып, кешкісін көтерілісшілер саны 20 мыңға жетті. Бірақ көтерілісшілердің қойған талап-тілектері аяқ асты етіліп, “бұзақыларды” күшпен тарату мақсатында алаңға құқық қорғау органдарының қызметкерлері мен арнайы әскери күштер тобы жеткізілді. КСРО ІІМ-нің бұйрығы негізінде дайындалған “Құйын — 86” операциясы бойынша көтеріліс қатыгездікпен басып жаншылды.

18 желтоқсан күні алаңға қайта жиналмақ болған көтерілісшілерге қарсы әскер күші қолданылды. Көтерілісшілердің қалған топтарын ығыстыру үшін жедел отряд, милиция мен жасақшылардан арнайы топтар құрылып, қала көшелеріне аттандырылды.

Осы әскери күштер 19 желтоқсан күні қаланың әр тұсында қайтадан шеруге шықпақ болған 6 топты басып, таратты. Алаңдағы көтерілісшілер таратылған соң ішкі істер бөлімдеріне 2401 адам жеткізілген (Алматы түрмесіне сыймағандықтан, қала сыртына апарып тасталғандарды қосып есептегенде барлығы 8,5 мың адам ұсталған). Желтоқсан көтерілісі құрбандарының қатарында Е.Сыпатаев, С.Мұхаметжанова, К. Молданазарова, Қ.Рысқұлбеков, М.Әбдіқұлов, Л.Асанова сынды ержүрек қазақ жастары бар.

Желтоқсанның 19 — 23 аралығында халықтың наразылық шерулері мен митингілер

Қазақстанның Жезқазған, Талдықорған, Көкшетау, Қарағанды, Арқалық, Павлодар, т.б. қалалары мен Сарыөзек, Шамалған, Шелек елді мекендерінде жалғасты.

Тарихи маңызы:

Желтоқсан көтерілісіне КОКП ОК-нің қаулысымен “қазақ ұлтшылдығының көрінісі” деген баға беріліп, көтеріліске қатысқан азаматтар қуғын-сүргінге ұшырады. КСРО-ның тоталитарлық, отаршыл саясатына қарсы қазақ жастарының азаттық күресі тарихи маңызы бар үлкен оқиға болды. Қазақстан Республикасының тәуелсіздігін алуға өз үлестерін қосты.

1986 жылы Алматыда
болған желтоқсан оқиғасы
Тәуелсіздіктің бастамасы
еді. Толқулар Грузияда,
Балтық елдерінде,
Молдавияда жалғасын
тапты.

Оқиғаға қатысқандарды саяси тұрғыдан қуғындау басталды.

- *99 адам сотталды*
- *2 адам атылды*
- *246 студент оқудан шығарылды*
- *1138 адам комсомолды сөгіс алды*
- *787 адам комсомол қатарынан шығарылды*
- *52 адам партия құрамынан шығарылды*

**Желтоқсан оқиғасы белсенділері Е.Көпесбаев, Т.Тәшенов, Қ.
Рысқұлбеков, Қ.Күзембаев сот залында.
Алматы, 16 маусым 1987 жыл. (Юрий Беккердің суреті)**

*Желтоқсан құрбаны
Қайрат Рысқұлбеков
Алматы архитектура
құрылыс институтының
студенті. Оған
жасақшы С.Савицкийді
өлтірді деген айып
тағылды.*

Халық қаһарманы Қайрат Рысқұлбековке орнатылған ескерткіш. Семей.

**Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев Қайрат Рысқұлбековтың
анасына халық қаһарманы белгісін тапсыруда**

Сәбира Мұхаметжанова

Мухаметжанова
Сабира
Есімбекқызы

осы колледжде оқыған.

Еліміздің бостандығы мен
Тәуелсіздігі үшін
кұрбан болған

“ТҚ “Желтоқсан ақиқаты” РҚБ

2010 жыл

Ләззат Асанова

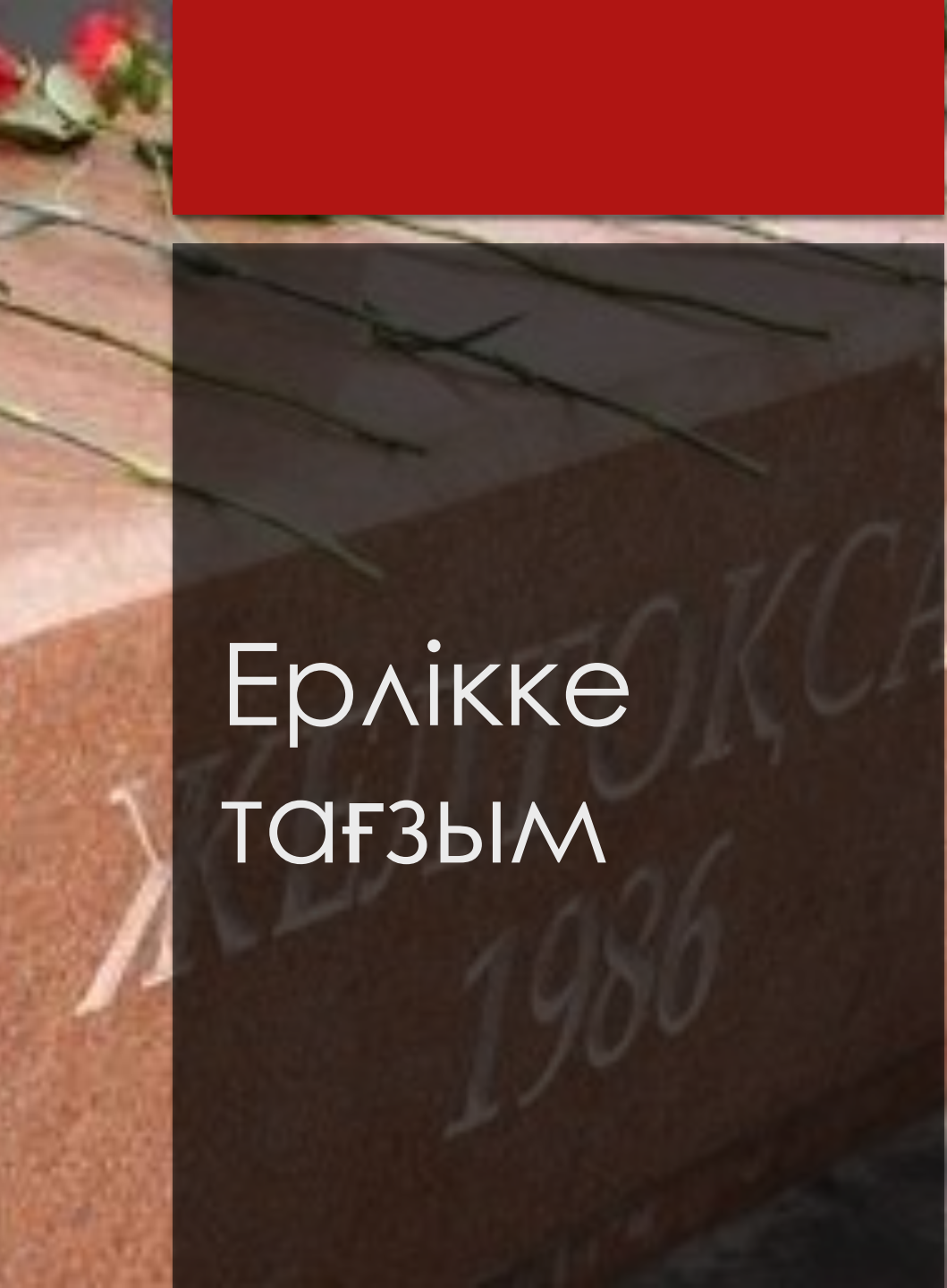
Ербол
Сыпатаев

ШОУНИЗМУ. СЕПАРАТИЗМУ. АНТИСЕМИТ-
нет места в Казахстане

ЖЕЛТОҚСАН – ЕЛ ТАРИХЫ, ЕРЛІК ТАРИХЫ!

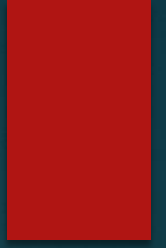
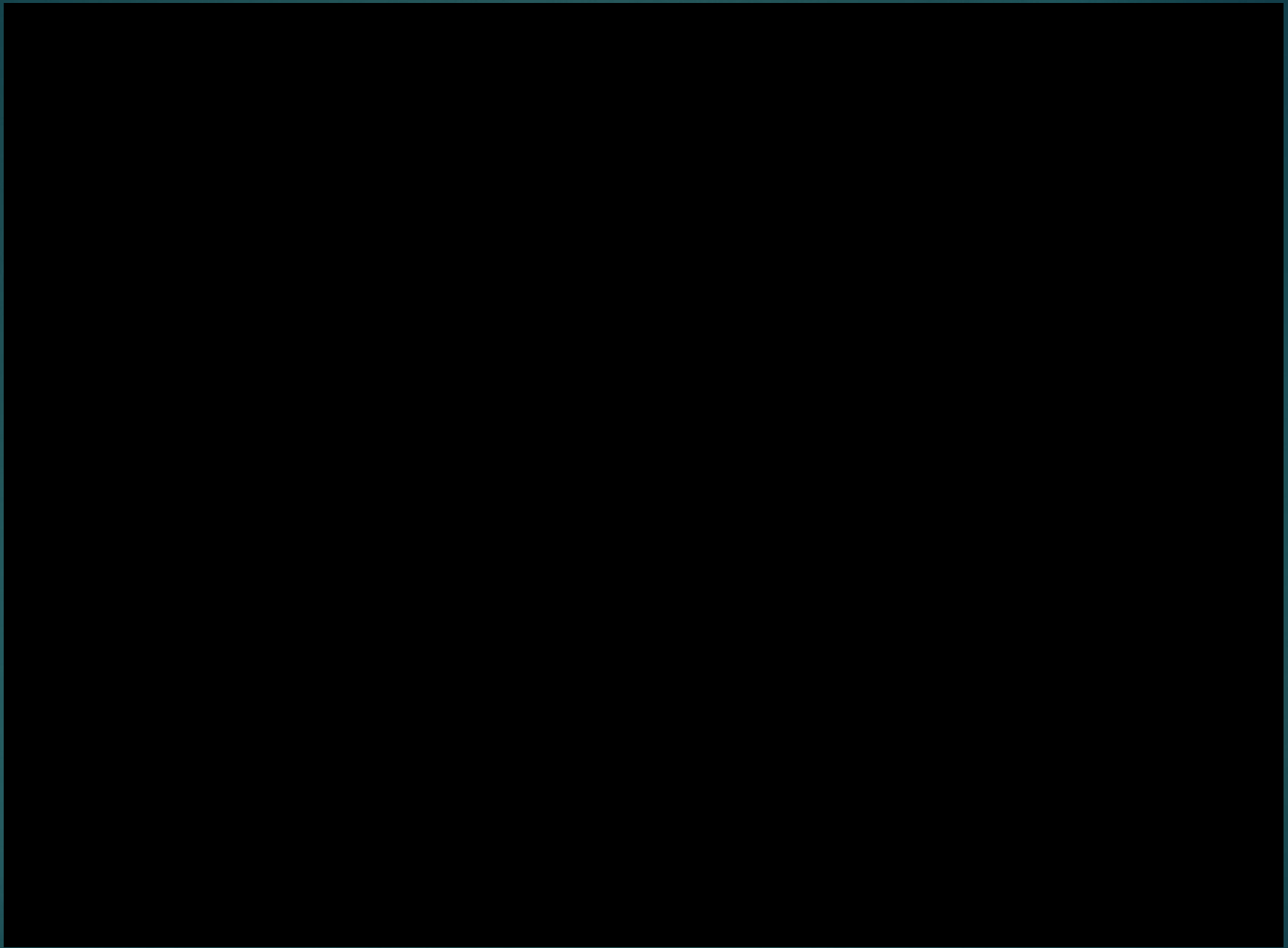
- Президент жарлығымен 1996 жылы 9 желтоқсанда Қайрат Нозайбайұлы Рысқұлбековке “Халық Қаһарманы” атағы беріліп, ата – анасына “Алтын жұлдыз” айрықша ерекшелік белгісі тапсырылды.*
- Сәбира, Ләззат, Ерболдарға “Ақтау жөніндегі анықтама” қағаздары берілді.*
- Желтоқсан оқиғасына түбегейлі баға беру туралы комиссияның 24 томдық материалдары әзірленді.*
- Құйынның құрбандарының ерліктеріне арналған “Аллажар” фильмі түсірілді.*
- Алматы төрінен “Тәуелсіздік ескерткіші” бой көтерді.*

Ерлікке ТАҒЗЫМ

Пайдаланылған әдебиеттер:

- 1. Қазақ энциклопедиясы, 3-том.*
- 2. «Айқараңғысы» – Желтоқсан оқиғасы туралы роман*
- 3. Ақышев “Қазақстан тарихы очерктер” –Алматы.*
- 4. Қазақстан тарихы(4томдық) 4том.– Алматы .*
- 5. YouTube сервисі*

Назарларыңызға
рахмет!